

УДК 343.222:[343.226:070]

doi: <https://doi.org/10.33270/01191112.68>

Бондарчук А. С. – здобувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0799-5218>

Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста в історичному вимірі

У зв'язку з відсутністю в теорії кримінального права розробок у напрямі дослідження періодизації розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста, **метою** статті є формування концептуальних підходів до визначення етапів її розвитку. На підставі специфіки теми, мети й окреслених завдань застосовано загальнонаукові, спеціально-наукові та філософські методи, що забезпечили об'єктивне дослідження предмета та формулювання ґрунтовних висновків. **Методологію** дослідження становлять: історико-правовий метод, використаний для висвітлення історичного розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста та виявлення закономірностей розвитку вітчизняного кримінального законодавства під впливом законодавства іноземних держав; системний – під час вивчення етапів розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста як єдиного цілісного процесу; догматичний метод застосовано з метою виявлення недоліків і вивчення можливостей удосконалення періодизації розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста; логіко-семантичний – для поглибленого опрацювання категоріально-понятійного апарату стосовно структури етапів розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство стосовно журналіста. Для формування на підставі наявних у спеціальній літературі позицій щодо визначення етапів розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство стосовно журналіста було застосовано метод узагальнення. Шляхом використання цих методів у статті досліджено періодизацію розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що в ній розглянуто різні наукові погляди як щодо періодизації історії кримінального законодавства України, так і у сфері відповідальності за погрозу, насильство стосовно конкретних осіб, а також законної професійної діяльності журналістів та осіб, які займалися видавничою діяльністю; визначено критерії (підходи) періодизації. На підставі здійсненого дослідження сформульовано **висновки** стосовно етапів періодизації кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста. Зокрема, виокремлено такі етапи: 1) формування передумов відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб (911 рік – I половина XVIII ст.); 2) встановлення кримінально-правової охорони слова та журналістської діяльності (I половина XVIII ст. – II половина XVIII ст.); 3) нормативне регулювання видавничої діяльності – «епоха цензурного терору» (II половина XVIII ст. – 1985 рік); 4) закріплення норми щодо встановлення кримінальної відповідальності за переслідування громадян за критику (1985 рік); 5) нормативне вдосконалення кримінальної відповідальності за погрозу, насильство стосовно конкретних осіб, а також щодо законної професійної діяльності журналістів та осіб, які займалися видавничою діяльністю (1985–2001 роки); 6) сучасний період розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста (2001 рік – донині). Визначальними для формування цієї класифікації стали прийняття та дія основних нормативно-правових актів, що регулювали підстави, порядок притягнення осіб до відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб, а також стосовно законної професійної діяльності журналістів та осіб, які займалися видавничою діяльністю.

Ключові слова: кримінальна відповідальність; етап; розвиток; періодизація; погроза; насильство; журналіст.

Вступ

Попри постійні зміни, які законодавець вносить до Кримінального кодексу (Lozinskii, 2015, р. 222) та які потребують постійного аналізу, під час дослідження будь-якого явища доцільно апелювати до історичного його розвитку, на підставі чого з'ясовують сутність розглядуваного питання. Неодноразово вчені зазначали, що кримінальне законодавство потребує ґрунтовного системного моніторингу та комплексного дослідження питань його вдосконалення. Необхідно враховувати соціальні умови, економічний і суспільно-політичний лад, а також ідеологічні стереотипи, що існували в суспільстві на момент створення чи реалізації норми права. Для ґрунтовного вивчення історичного розвитку криміна-

льної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста слід урахувати ті чинники, які були основоположними в процесі створення чи застосування досліджуваної норми.

Мета і завдання дослідження

У доктрині кримінального права України висвітлено аспекти кримінальної відповідальності за порушення свободи слова та професійної діяльності журналістів. Цінність охорони життя та здоров'я журналіста під час виконання професійних обов'язків є беззаперечною, на чому неодноразово акцентувати увагу фахівці різних галузей знань (Eighteen, 2006; John C. Tamplin, 1987; John M. L., 2003; "Stop violence", 2010; Willis, 2003; Willis, 2010). У своїх працях вони ґрунтовно досліджува-

ли наукові позиції вчених стосовно складу злочину, передбаченого ст. 171 КК України. Водночас етапи розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста висвітлено недостатньо. Тому метою статті є дослідження етапів розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста.

Відповідно до окресленої мети, необхідно виконати такі завдання: на підставі сучасних досягнень теорії вітчизняного кримінального права проаналізувати закономірності розвитку вітчизняного кримінального законодавства під впливом дії законодавства різних періодів, обґрунтувати його теоретичне значення для подальшого вдосконалення ст. 345¹ КК України; за результатами здійсненого аналізу історичних документів виокремити періоди розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста на підставі критерію законодавчого закріплення правових норм.

Виклад основного матеріалу

Попри багатогранність ключових положень, наявних у кримінально-правовій доктрині, фахівці повсякчас розширюють межі їх дослідження. Будь-які підходи, що згодом можуть бути концептуального змісту, проміжні висновки також повинні виконувати методологічну функцію, а тому мають відповідати певним вимогам (Bondarchuk, 2018, р. 117). У доктрині кримінального права наявні різні періодизації розвитку кримінального законодавства. У кожній з них застосовують, подеколи цілком протилежні, критерії, тому жодну не можна вважати універсальною.

Комплекс підходів до періодизації розвитку кримінального законодавства має наукову цінність, сприяє ґрунтовному дослідженню конкретних інститутів чи норм.

Найпоширенішою є періодизація історичного розвитку кримінального законодавства, його конкретних інститутів і норм у контексті дослідження загального розвитку держави та права України.

Дослідник М. І. Омеляненко виокремлює такі періоди розвитку Української держави: 1) часів Київської Русі (X–XIII ст.); 2) польсько-литовського панування та козацької доби (XIV–XIV ст.); 3) приналежності України до складу Росії та Польщі (XIV–XIV ст.); 4) приналежності України до складу Російської імперії та Австро-Угорщини (XIX ст. – 1917 рік); 5) радянський (1917–1991 роки); 6) сучасний (з 1991 року). Схожу періодизацію пропонують й інші автори: 1) виникнення та розвиток давньоукраїнського права; 2) право Київської Русі; 3) розвиток права в Галицькій та Волинській землях; 4) українське право другої половини XVII ст. – XVIII ст.; 5) період нищення українського права (наприкінці

XVIII ст. – XIX ст.). Учений В. С. Малишев у своїй періодизації не тільки використав критерій соціально-політичної характеристики розвитку державного ладу України, а й урахував трансформацію ідей, які було реалізовано в конкретних нормативно-правових актах і практиці, на підставі чого виокремив такі періоди історії розвитку кримінального законодавства (на прикладі розвитку амністії): князівський (882–1349 роки); приналежність українських земель до складу Великого Князівства Литовського (Литовська держава), Польщі, Речі Посполитої (1349–1648 роки); автономії України в складі Росії (1648–1764 роки); перебування України в складі Австрійської (Австро-Угорської) та Російської імперій (1764–1917 роки); відродження й розбудови української державності (1917–1921 роки); Української СРР (РСР) (1921–1991 роки); незалежної держави України до ухвалення нового КК України (1991–2001 роки); з моменту ухвалення нового КК України до набуття чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування амністії в Україні» та інших законодавчих актів України» (2001 рік – 1 січня 2012 року); сучасний (з часу набуття чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування амністії в Україні» та інших законодавчих актів України» (з 1 січня 2012 року й донині) (Malyshev, 2013, р. 77–78).

Виокремлюють і такі етапи розвитку кримінально-правової політики (і, відповідно, періодизації кримінального законодавства): 1) період феодальної роздробленості (IX ст. – середина XI ст.); 2) період козацької держави (середина XVII ст. – середина XVIII ст.); 3) період утворення Української незалежної держави (1917–1922 роки); 4) період кримінально-правової політики Української РСР (1917–1991 роки); 5) період кримінально-правової політики незалежної України до ухвалення КК України (1991–2001 роки); сучасний період – після прийняття першого національного КК України (з 5 квітня 2001 року й донині). На наш погляд, періоди розвитку українського права та держави не збігаються. Такий підхід щодо окресленого питання поділяє М. Й. Коржанський. Він виокремлює періоди розвитку кримінального законодавства виключно на підставі історичних правових пам'яток: 1) «Руська правда»; 2) Статут Князівства Литовського; 3) Зерцало Саксонське; 4) магдебурзьке право; 5) акт «Порядок»; 6) зібрання прав Малоросії; 7) КК УРСР 1922 року; 8) КК УРСР 1927 року; 9) КК УРСР 1960 року тощо. Однак основоположною для нашого дослідження є позиція В. В. Кузнецова, який за критерієм чинності основних правових джерел пропонує таку періодизацію (періоди) національного кримінального

права й законодавства: 1) «Руської правди» (1017–1054 роки); 2) церковного права (Статут князя Ярослава про церковні суди (в короткій та розширеній редакціях), Смоленська статутна грамота, Новгородський статут великого князя Всеволода про церковні суди, людей та міри торгіві тощо); 3) Судебника 1497 року; 4) статутів Великого князівства Литовського в трьох редакціях (1529-го, 1566-го, 1588 року); 5) Соборного Уложення 1649 року; 6) писаного та звичаєвого кримінального права козацької держави 1648–1654 року; 7) Військового артикулу 1715 року; 8) «Прав, за якими судиться малоросійський народ» 1743 року (проект); 9) наказу комісії про складення проекту нового Уложення Катерини II 1767 року (проект); 10) Уставу благочиння, або поліцейського 1782 року; 11) Зводу законів 1832 року (Уголовне уложення); 12) Уложення про покарання уголовні та виправні 1845 року; 13) Статуту про покарання, що накладаються мировими суддями 1864 року; 14) Уложення про покарання уголовні та виправні 1885 року; 14) Кримінального уложення 1903 року; 16) КК УСРР 1922 року; 17) КК УСРР 1927 року; 18) КК УСРР 1960 року; 19) проектів КК України 1993–2001 років; 20) КК України 2001 року (Kuznetsov, 2012, p. 97).

Отже, періодизацію історичного розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста здійснюють за різними критеріями (політичними, законодавчими, економічними, демографічними, ідеологічними тощо), а саме: за періодами розвитку вітчизняного кримінального законодавства; за розвитком нормативного закріплення; за суспільно-економічною формацією, під час якої існувало право за об'єктом посягання; за формою (структурою). Періодизація історичного розвитку погрози або насильства щодо журналіста ґрунтується на критерію об'єкта посягання.

Удосконалення норм про кримінальну відповідальність за погрозу, насильство щодо конкретних осіб, зокрема стосовно законної професійної діяльності журналістів та осіб, які займалися видавничою діяльністю, відбувалося на різних етапах становлення держави та права в Україні. Загальна тенденція в розвитку кримінальної відповідальності за такі діяння полягала в детальнішому визначенні складу цього суспільно небезпечного діяння в диспозиціях кримінально-правових норм у кожному наступному нормативному акті, що набуло чітко виражених форм у чинному КК України. У нормативно-правових актах не було закріплено відповідальність за аналізовані суспільно небезпечні діяння (Gustova, 2018), що пов'язано з відсутністю єдиної порівняно сталої (щодо об'єкта посягання)

заборони. Загалом норми, які встановлювали кримінальну відповідальність за погрозу, насильство щодо конкретних осіб, а також щодо законної професійної діяльності журналістів та осіб, які займалися видавничою діяльністю, у різні історичні періоди залежали від таких чинників: пріоритет захисту свободи слова та друку, специфіка способу вчинення такого протиправного діяння щодо зазначеної категорії осіб тощо. Процес зародження та розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста у вітчизняному законодавстві починається з правових пам'яток часів Київської Русі, зокрема з «Руської правди».

Коло діянь, у межах яких погрозу визнавали карним суспільно небезпечним діянням, у різні періоди як розширювалося, так і звужувалося, з часом набувши чітко виражених форм, які було закріплено в чинному КК України (без певної системності) та зумовило появу норми про погрозу або насильство щодо журналіста. На відміну від зарубіжного законодавства, на теренах України кримінально-правова охорона свободи слова та журналістської діяльності починається з XVIII століття. Період 1848–1985 років у літературі називають епохою цензурного терору.

Фактично до кінця XVIII ст. відбувся перехід від неорганізованої, епізодичної цензури до упорядкованіших її форм; цензурний апарат почали оформляти організаційно та юридично. У 20–30-х роках XIX ст. відбулося посилення адміністративних відносин між владою та журналістикою. Зокрема, нормативна регламентація була визначена межами державного дозволу, а суспільні потреби й інтереси законної форми не мали (Kurkova, 2017).

У період 1903–1917 років ситуація в аналізованій сфері була суперечливою (Beshukova, 2015). Фактично із середини 1917 року і до початку 90-х років XX ст. законодавство про засоби масової інформації становило зібрання розрізнених цензурних актів, статутів і регламентів (Maksimova, 2014). Не було передбачено не лише правових гарантій свободи журналістської діяльності та масової інформації, а й жодних засобів правового захисту журналістів, видавців, літераторів, оскільки під час здійснення професійної діяльності вони повсякчас натрапляли на перешкоди й заборони. З одного боку, це є свідченням політичної волі панівного класу, а з іншого – браком практичного досвіду законодавчого захисту професійної журналістської діяльності, зокрема свободи слова, нерозуміння меж законності такої діяльності, як наслідок – недосконалої законодавства та правозастосовної практики в цій сфері.

Окремої норми щодо погрози журналісту чи працівнику засобів масової інформації в КК УРСР 1960 року не було. Однак вирішальним для встановлення такої кримінально-правової заборони в КК УРСР стало виокремлення погрози як злочину в основному складі (ст. 100) та в спеціальних (ст. 176², 189², 190, 235), водночас, погрозу могли розглядати як спосіб учинення злочину. Це мало значення для кваліфікації діянь, зокрема для правильного й послідовного застосування норм на практиці.

Лише з грудня 1985 року у зв'язку з ратифікацією міжнародних актів з прав людини було встановлено кримінальну відповідальність за переслідування громадян за критику (ст. 134¹ КК УРСР 1960 року).

Новий КК України мав на меті не тільки вирішити поточні питання, а й визначити основні шляхи розвитку кримінального права (Кпіазков, 2016, р. 14). На сучасному етапі цей Кодекс розширив перелік кримінально-правових заборон стосовно відповідальності за злочини проти журналістів (ст. 171), чим влада підтвердила позицію щодо свободи слова як основної цінності демократичної, правової держави.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» від 14 травня 2015 року № 421-VIII було доповнено КК України 2001 року нормами про відповідальність за посягання на професійну діяльність журналістів (погроза або насильство щодо журналіста (ст. 345¹), умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст. 347¹), посягання на життя журналіста (ст. 348¹), захоплення журналіста як заручника (ст. 349¹). Також було внесено доповнення до ч. 2 ст. 375 «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови з метою перешкодження законній професійній діяльності журналіста». Змінено й назву розділу XV Особливої частини КК України «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів». У законі було визначено також поняття професійної діяльності й статусу журналіста.

Наукова новизна

У межах розвитку правового регулювання кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста можна виокремити такі етапи:

1) формування передумов відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб (911 рік – I половина XVIII ст.). Виникають норми, що закріплюють відповідні посягання як злочинні

та передбачають кримінальну відповідальність за їх учинення;

2) встановлення кримінально-правової охорони слова та журналістської діяльності (I половина XVIII ст. – II половина XVIII ст.). Унаслідок політичного впливу іноземних держав, до складу яких належали українські землі, кримінальне законодавство зазнавало певних змін, а саме формувалися правові позиції щодо охорони життя та здоров'я, прав й обов'язків осіб, які займалися видавничою діяльністю. Крім цього, у санкціях уже було конкретизовано вид і розмір покарання;

3) нормативне регулювання видавничої діяльності «епоха цензурного терору» (II половина XVIII ст. – 1985 рік). Конкретизовано норми щодо кримінальної відповідальності за злочини, що можуть бути вчинені особами, які займаються видавничою діяльністю. Деталізовано та роз'яснено форми насильства, які використовують під час учинення злочинів, у спеціальних нормах щодо погрози вбивством чи насильством стосовно конкретних осіб (фізичне та психічне), а також виокремлено види тілесних ушкоджень;

4) закріплення норми щодо встановлення кримінальної відповідальності за переслідування громадян за критику (1985 рік). Відповідальність у зазначеному злочині вже було диференційовано не лише за ознаками об'єктивної сторони, а й за характером діяльності й ознаками суб'єкта злочину;

5) нормативне вдосконалення кримінальної відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб, а також щодо законної професійної діяльності журналістів, та осіб, які займалися видавничою діяльністю (1985–2001 роки);

6) сучасний період розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста (2001 рік – донині). У цей період розширено перелік кримінально-правових заборон стосовно відповідальності за злочини проти журналістів, визначено поняття професійної діяльності та статусу журналіста. Відбулася інтеграція кримінального законодавства України з європейським, що згодом сприятиме уніфікації тлумачення термінів «погроза», «насильство», «журналістська діяльність», визначенню схожих чи спільних кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак і кримінально-правових санкцій.

Висновки

Під час встановлення етапів розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста вирішальне значення мали прийняття та дія основних нормативно-правових актів, що регулювали підстави, порядок притягнення осіб до відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб, а також щодо законної професійної діяльності журналістів та

осіб, які займалися видавничою діяльністю. Можна виокремити такі етапи її розвитку: 1) формування передумов відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб (911 рік – I половина XVIII ст.); 2) встановлення кримінально-правової охорони слова та журналістської діяльності (I половина XVIII ст. – II половина XVIII ст.); 3) нормативне регулювання видавничої діяльності – «епоха цензурного терору» (II половина XVIII ст. – 1985 рік); 4) закріплення норми щодо встановлення кримі-

нальної відповідальності за переслідування громадян за критику (1985 рік); 5) нормативне вдосконалення кримінальної відповідальності за погрозу, насильство щодо конкретних осіб, а також щодо законної професійної діяльності журналістів та осіб, які займалися видавничою діяльністю (1985–2001 роки); 6) сучасний період розвитку кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста (2001 рік й донині).

REFERENCES

- Beshukova, Z.M. (2015). Retrospektivnyi analiz ugovnogo zakonodatelstva imperatorskoi Rossii ob otvetstvennosti za ekstremizm (po Ulozheniiu o nakazaniiah ugovnykh i ispravitelnykh 1845 g. i Ugovnomu ulozeniiu 1903 g.) [Retrospective analysis of criminal law of imperial Russia on responsibility for extremism (under the Provision on penalties of criminal and correctional 1845 and the Criminal Code of 1903)]. *Nacionalnaia bezopasnost, National security*, 6, 810-820. doi: <https://doi.org/10.7256/2073-8560.2015.6.17064> [in Russian].
- Bondarchuk, A.S. (2018). Metodolohichni zasady doslidzhennia kryminalnoi vidpovidalnosti za pohrozu abo nasylstvo shchodo zhurnalista [Methodological Grounds of Research of Criminal Responsibility for Threat or Violence Against a Journalist]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Law Magazine of National Academy of Internal Affairs*, 2(16), 116-128. doi: <https://doi.org/10.33270/04181602> [in Ukrainian].
- Eighteen. (2006). Journalist. *Journalist*, 1706-1730, 414-456. doi: <https://doi.org/10.9783/9780812209112.414>.
- Gustova, E. (2018). Criminal Legislation Novels: Problems of Design and Application. *Zhurnal rossiiskogo prava, Journal of Russian Right*, 11, 129-137. doi: https://doi.org/10.12737/art_2018_11_13 [in Russian].
- John, C. Tamplin (1987). Mary Heaton Vorse, journalist: Victim of strike violence? *Labor History*, 1(28), 84-88. doi: <https://doi.org/10.1080/00236568700890051>.
- John, M.L. (2003). Drew Dickens the Journalist: Models, Modes and Media. *Dickens the Journalist. Palgrave Macmillan*, 158-187. London. doi: https://doi.org/10.1057/9780230006102_10.
- Kniazkov, A.S. (2016). Razvitiye predstavlenii ob osobennostiah ugovnoi otvetstvennosti i prinuditelnykh merah vospitatel'nogo haraktera nesovershennoletnih v hode kodifikatsii ugovnogo zakonodatelstva [The development of ideas about the features of criminal responsibility and coercive measures of the educational nature of minors in the course of codification of criminal law]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta, Bulletin of the Tomsk State University*, 2(20), 14-21. doi: <https://doi.org/10.17223/22253513/20/2> [in Russian].
- Kuprova, M.G. (2017). Separate aspects of criminal legislation on the protection of fundamental human rights and freedoms in the Russian Empire (XIX century). *Advances in Law Studies*, 3(5). doi: https://doi.org/10.12737/article_59c2643e65f424.8699235 [in Russian].
- Kuznetsov, V.V. (2012). Kryminalno-pravova okhrona hromadskoho poriadku ta moralnosti v ukrainskomu vymiri [Criminal law protection of public order and morality in ukrainian dimension]. Kyiv: Interservis [in Ukrainian].
- Lozinskii, I.V. (2015). Sovershenstvovanie ugovnogo zakonodatelstva Rossiiskoi Federatsii, ohraniayushego obshchestvennye otnosheniia v sfere ekonomicheskoi deiatelnosti: kriminalizatsiia ili dekriminalizatsiia? [Improvement of criminal law of Russian Federation protecting social relations in the sphere of economic activity: criminalization or decriminalization?]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta, Bulletin of the Tomsk State University*, 401, 222-227. doi: <https://doi.org/10.17223/15617793/401/32> [in Russian].
- Maksimova, O.D. (2014). Osnovnye nachala ugovnogo zakonodatelstva Soiuza SSR i soiuznykh respublik 1924 goda: obsujdenie, priniatie i vnesenie izmenenii v centralnom ispolnitelnom komitete SSSR [The main principles of criminal law of Union of Soviet Socialist Republics and the Union republics of 1924: discussion, adoption and introduction of changes in the central executive committee of the USSR]. *Pravo i politika, Right and politics*, 2, 219-226. doi: <https://doi.org/10.7256/1811-9018.2014.2.10818> [in Russian].
- Malyshev, V.S. (2013). Amnistiiia yak element pravovoi polityky derzhavy u sferi protydii zlochynnosti [Amnesty as an element of the state legal policy in the field of counteracting crime]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
- Stop violence against women Angola journalist uses-media to advocate against domestic violence May 27, 2010. Angola. 2010. Document: 153. doi: https://doi.org/10.1163/2210-7975_HRD-3601-0153.
- Willis, J. (2003). The Journalist as an Ideologue. *The Mind of a Journalist: How Reporters View Themselves, Their World, and Their Craft*, 68-80. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781452274911.n5>.
- Willis, J. (2010). The Mind of a Journalist: How Reporters View Themselves, Their World, and Their Craft. *Publications, Inc.* doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781452274911>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бешукова З. М. Ретроспективный анализ уголовного законодательства императорской России об ответственности за экстремизм (по Уложению о наказаниях уголовных и исправительных 1845 г. и Уголовному уложению 1903 г.). *Национальная безопасность*. 2015. № 6. С. 810–820.
doi: <https://doi.org/10.7256/2073-8560.2015.6.17064>.
- Бондарчук А. С. Методологічні засади дослідження кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо журналіста. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (16). С. 116–128.
doi: <https://doi.org/10.33270/04181602>.
- Eighteen. Journalist. *Journalist*. 1706–1730. 2006. P. 414–456. doi: <https://doi.org/10.9783/9780812209112.414>.
- Gustova E. Criminal Legislation Novels: Problems of Design and Application. *Журнал российского права*. 2018. № 11. С. 129–137. doi: https://doi.org/10.12737/art_2018_11_13.
- John C. Tamplin. Mary Heaton Vorse, journalist: Victim of strike violence? *Labor History*. 1987. Issue 1. Vol. 28. P. 84–88. doi: <https://doi.org/10.1080/00236568700890051>.
- John M. L. Drew Dickens the Journalist: Models, Modes and Media. *Dickens the Journalist*. Palgrave Macmillan, London. 2003. P. 158–187. doi: https://doi.org/10.1057/9780230006102_10.
- Князьков А. С. Развитие представлений об особенностях уголовной ответственности и принудительных мерах воспитательного характера несовершеннолетних в ходе кодификации уголовного законодательства. *Вестник Томского государственного университета*. 2016. № 2 (20). С. 14–21. (Серия «Право»).
doi: <https://doi.org/10.17223/22253513/20/2>.
- Kuprova M. G. Separate aspects of criminal legislation on the protection of fundamental human rights and freedoms in the Russian Empire (XIX century). *Advances in Law Studies*. 2017. № 3. Vol. 5. doi: https://doi.org/10.12737/article_59c2643e65f424.86992351.
- Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2012. 908 с.
- Лозинский И. В. Совершенствование уголовного законодательства Российской Федерации, охраняющего общественные отношения в сфере экономической деятельности: криминализация или декриминализация? *Вестник Томского государственного университета*. 2015. № 401. С. 222–227.
doi: <https://doi.org/10.17223/15617793/401/32>.
- Максимова О. Д. Основные начала уголовного законодательства Союза ССР и союзных республик 1924 года: обсуждение, принятие и внесение изменений в центральном исполнительном комитете СССР. Право и политика. 2014. № 2. С. 219–226. doi: <https://doi.org/10.7256/1811-9018.2014.2.10818>.
- Малишев В. С. Амністія як елемент правової політики держави у сфері протидії злочинності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2013. 196 с.
- Stop violence against women Angola journalist uses-media to advocate against domestic violence May 27, 2010. Angola. 2010. Document: 153. doi: https://doi.org/10.1163 / 2210-7975_HRD-3601-0153.
- Willis J. The Journalist as an Ideologue. *The Mind of a Journalist: How Reporters View Themselves, Their World, and Their Craft*. 2003. P. 68–80. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781452274911.n5>.
- Willis J. The Mind of a Journalist: How Reporters View Themselves, Their World, and Their Craft. *Publications, Inc*. 2010. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781452274911>.

Стаття надійшла до редколегії 14.12.2018

Bondarchuk A. – Postgraduate Student of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0799-5218>

Criminal Responsibility for Threat or Violence against a Journalist in Historical Terms

*In connection with the lack of development in the theory of criminal law concerning the study of the periodization of the development of criminal responsibility for the threat or violence against a journalist, the **purpose** of the article is to study the conceptual foundations of the stages of its development. Taking into account the specifics of the topic, goals and outlined objectives of the study, various general scientific, special-scientific and philosophical **methods** were used that provided for an objective study of the subject and the development of ground-based conclusions. The **methodology** of the study is historical and legal, which was used to cover the historical development of criminal responsibility for the threat or violence against a journalist and the detection of patterns of development of domestic criminal law under the influence of the legislation of foreign states; a system that was used in the study of stages of development of criminal responsibility for threats or violence against a journalist as a single integral process; the dogmatic method was used to identify shortcomings and to explore possibilities for improving the periodization of criminal liability for threats or violence against a journalist; logical-semantic – had significance in the process of in-depth study of the categorical-conceptual apparatus on the structure of stages of development of criminal responsibility for threats or violence against a journalist.*

*In order to ensure the formation of new proposals based on existing ideas in the special literature on the definition of stages of development of criminal responsibility for threats or violence against a journalist, a method of generalization was applied. Using these methods, the article investigates the periodization of the development of criminal responsibility for a threat or violence against a journalist. The **scientific novelty** of the article lies in the fact that it gives various scientific points of view as regarding periodization of history of criminal legislation of Ukraine, as well as in the area of responsibility for threats, violence against specific individuals along with legal professional activity of journalists and publishing activity. The criteria (approaches) of periodization have been determined. According to the results of the study, **conclusions** on the stages of the periodization of criminal responsibility for threats or violence against a journalist are formulated. In particular, the following steps are set: 1) the formation of prerequisites of responsibility for threats, violence against specific individuals (911 – second half of XVIII century); 2) establishment of criminal legal protection of the freedom of press and journalistic activity (first half of XVIII century – second half of XVIII century); 3) normative regulation of publishing activity aka «era of censorship terror» (second half of XVIII century – 1985); 4) consolidation of norm regarding implementation of criminal responsibility for the persecution of citizens for criticism (1985); 5) normative improvement of criminal responsibility for threat, violence against specific persons along with legal professional activity of journalists and persons engaged in publishing activities (1985–2001); 6) modern period of development of criminal responsibility for threats or violence against a journalist (since 2001 till now). Crucial importance for this classification was the Adoption and operation of main legislative acts regulating grounds, procedure of persons' responsibility for threat, violence against specific persons along with legal professional activities of journalists and persons engaged in publishing activities were to have crucial importance for this classification.*

Keywords: criminal responsibility; stage; periodization; threat; violence; journalist.